

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

BESZÁMOLÓ ÉS ESZKÖZTÁR
A KULTURÁLIS JAVAK UNIÓS TAGÁLLAMOK KÖZÖTT TÖRTÉNŐ
KÖLCSÖNZÉSÉVEL KAPCSOLATOS KÖLTSÉGEK
CSÖKKENTÉSE A GYAKORLATBAN

AZ EURÓPAI UNIÓS TAGÁLLAMOK SZAKÉRTŐINEK
A GYŰJTEMÉNYEK MOBILITÁSÁVAL FOGLALKOZÓ,
NYITOTT KOORDINÁCIÓS MÓDSZERT ALKALMAZÓ (OMC) MUNKACSOPORTJA

1. | Bevezetés

A múzeumoknál régi hagyományai vannak a kulturális örökség más múzeumokkal és intézményekkel történő megosztásának. Egyik legfontosabb feladatuk az, hogy tárgyakat kölcsönöznek más múzeumoknak. A múzeumi gyűjtemények és azok Európai Unión belül történő felhasználása 2000. eleje óta kiemelt helyen szerepel az EU napirendjén, ami számos projekten, eseményen és egyéb kezdeményezésein keresztül megjelent. Az elsődleges kihívást a múzeumok közötti együttműködés előtt álló rengeteg akadály elhárítása, valamint a gyűjtemények mobilitásának ösztönzése jelenti. A 27 tagország különböző múzeumaiban elhelyezett gazdag és sokrétű európai gyűjtemények megérdemlik, hogy a nagyközönség javára használják őket. Ilyen módon megosztjuk egymással kulturális örökségünket, és hozzájárulunk a közös európai kulturális térséghez tartozás érzésének kialakításához.

2. | A beszámoló körülményei

A beszámolót és eszköztárat a **gyűjtemények mobilitásával foglalkozó munkacsoport** készítette. A munkacsoportot a **Tanács** hozta létre 2011 márciusában a **2011–2014-es időszakra vonatkozó kulturális munkaterve**¹ alapján, az **európai kulturális menetrend**² végrehajtásának keretében. A Tanács munkaterve új prioritást állapított meg, a „Kulturális örökség, ideértve a gyűjtemények mobilitását is” címmel.

A csoport munkája során a Nyitott Koordinációs Módszert (OMC) alkalmazta. Az OMC az uniós tagállamok közötti együttműködés önkéntes formája, amelynek célja a szakpolitikai döntéshozatal és strukturált együttműködés javítása a bevált gyakorlatok átadásának megszervezése révén. A módszert az Európai Bizottság 2007-es Kulturális Menetrendben megfogalmazott ajánlására 2008-ban a kultúra területére is kiterjesztették.

A jelenlegi munkacsoport a gyűjtemények mobilitásával és a múzeumi tevékenységekkel foglalkozó korábbi munkacsoport által elért eredményekre támaszkodott, amelyet a Tanács 2008-2010-es időszakra vonatkozó kulturális munkaterve alapján hoztak létre, és jelentéseket készített az állami garancia rendszerekről, hosszú lejáratú műtárgykölcsönzésekről, a lefoglalás alóli mentességről, valamint a lopás és illegális kereskedelem megelőzéséről³.

¹ Az Európai Bizottság javasolta 2007 májusában, és az Európai Unió Tanácsa jóváhagyta 2007 novemberében:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:287:0001:0004:EN:PDF>

² http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117795.pdf

³ Lásd az összefoglaló beszámolót: http://ec.europa.eu/culture/documents/omc_mobility_collections_reportome_07_10.pdf és a tematikus beszámolókat:

http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/working-group-on-museum-activities_en.htm

A csoport, melynek társelnökei Hillary Bauer (UK) és Rosanna Binacchi (IT) voltak, azt a célt tűzte ki, hogy a gyűjtemények mobilitásával összefüggésben minden kapcsolódó témakörben meghatározzon bevált gyakorlatot, és létrehozzon egy eszköztárat, amely gyakorlati tanácsokkal szolgál a nemzeti hatóságok és múzeumi szakemberek számára. 25 tagállam szakértői vettek részt ebben az OMC-csoportban, és szakemberek százait vonták be, illetve járultak hozzá a csoport munkájához egész Európából.

3 | A gyűjtemények mobilitásának növelése: a négy fő kihívás

A csoport négy fő kérdésre összpontosított, amelyekkel külön tematikus alcsoportok foglalkoztak:

1. az **állami garancia rendszerek** és megosztott felelősségi megállapodások javítása és kiterjesztése az EU tagállamai szintjén;
2. a műalkotások és kulturális javak **értékbecslési folyamatainak**, valamint az állami garancia (és megosztott felelősség) célját szolgáló értékbecslési rendszerek/mechanizmusok javítása;
3. a kockázatfelmérés folyamatának egyszerűsítése és javítása kölcsönadás és kölcsönvétel esetén; valamint
4. A szállítási eljárások megbízhatóbbá és olcsóbbá tétele.

A végső beszámoló és eszköztár a kulturális tárgyak uniós tagállamok között történő cseréjével kapcsolatos költségek gyakorlati csökkentéséről 2012 szeptemberében készült el.

4 | A jelentés ajánlásai

Ajánlások az európai intézmények számára:

- fontolják meg egy tagállami szakértőkből álló, a gyűjtemények mobilitásával foglalkozó állandó bizottság létrehozását annak érdekében, hogy nyomon kövessék a beszámoló ajánlásainak végrehajtását és az eszköztár használatát, továbbá, hogy megtalálják az információk frissítésének módját;
- gondoskodjanak arról, hogy a jövőbeni kultúra programok finanszírozása megfelelően figyelembe vegye a múzeumi szempontot, és így a kölcsönadás és kölcsönvétel fokozásán keresztül szélesebb körűvé váljon a közös európai örökséghez való hozzáférés;
- derítsék fel a potenciálisan versenyellenes gyakorlatokat a korlátozott számú műtárgy-szállítmányozásra szakosodott cég körében, a költségek csökkentése céljából; továbbá
- segítsék elő és ösztönözzék az Erasmus programhoz hasonló, múzeumok közötti csereprogramokat a múzeumi szakemberek számára, különös tekintettel a regisztrátorokra és a kölcsönzés kezelésében közvetlenül érintett egyéb alkalmazottakra.

Ajánlások a tagállamok számára:

- vezessenek be egy állami garancia rendszert, amely mögött ott áll a központi kormányzat, és amelyet egy erős biztonsági ellenőrzési rendszer egészít ki, amely a kulturális tárgyak kölcsönadásában és kölcsönvételében érintett valamennyi helyszínre és folyamatra kiterjed;

- győzzenek meg minden kölcsönadót és kölcsönvevőt arról, hogy vegye igénybe ezt a rendszert és akadályozza meg az egyes kereskedelmi biztosítók részéről tapasztalható versenyellenes magatartást, akik hamis színben tüntetik fel az állam által kínált garancia rendszerek megbízhatóságát, azt állítva például, hogy a kormányok valós igény esetén nem fizetnek elég gyorsan;
- amikor nem alkalmazhatók állami garancia rendszerek, fontolják meg a megosztott felelősségi rendszerek alkalmazását azok között, akik gyakran kölcsönöznek egymásnak;
- vezessenek be és alkalmazzanak könnyen érthető kockázatfelmérési eljárásokat;
- vezessenek be és alkalmazzanak közös értébecslési szabványokat és eljárásokat azzal az általános céllal, hogy elkerüljék az értékek felesleges emelkedését;
- vezessenek be és alkalmazzanak minél több szabványos és nemzetközileg elfogadott nyomtatványt és dokumentumot; és
- támogassák a múzeumokat egy, a bejövő és kimenő kölcsönzések ellenőrzéséért felelős valamennyi múzeumi alkalmazottat tömörítő országos regisztratori szervezet létrehozásában, a közös problémák és a bevált gyakorlatok megfontolása céljából.

Ajánlások múzeumi szakemberek számára:

- kövessék az új fejleményeket, vegyenek aktívan részt a vonatkozó hálózatokban és legyenek mindig tájékozottak a legfrissebb információkat szolgáltató kapcsolattartó pontokról;
- kerüljék a szerződéskötést az olyan vállalatokkal, amelyek a ténylegesen nyújtott szolgáltatáshoz közvetlenül nem kapcsolódó speciális előnyöket kínálnak, vagy amelyek súlyos hátrányba hoznak egy másik piaci szereplőt.

Minden szinten:

- a múzeumi szakembereket (valamint kormányzati tisztségviselőket) ösztönözzék személyes kapcsolatok létesítésére és fenntartására, mivel a személyes bizalom a gyűjtemények sikeres kölcsönadásának és kölcsönvételének egyik legfőbb tényezője;
- támogassák és képezzék a múzeumi szakembereket rendszeres szemináriumokon, valamint a vonatkozó irodalom országos szintű terjesztésével;
- hozzanak létre múzeumok közötti csere-/Erasmus programokat a kölcsönzések intézésében közvetlenül részt vevő múzeumi szakemberek számára;
- nevezzenek ki kapcsolattartót a megfelelő múzeumban, akihez más tagállamok valamennyi országos szintű múzeumi szakembere kérdéseket intézhet;
- jelöljenek ki egy országos múzeumi szervezetet vagy egy önálló múzeumot arra a feladatra, hogy nemzeti szinten gyakorlati képzéseket szervezzen múzeumi szakemberek számára;
- a kölcsönadási és kölcsönvételi folyamatot vegyék bele a jövő múzeumi szakembereinek egyetemi oktatási programjaiba (pl. muzeológia kurzusok).

A jövőre vonatkozóan a következő ajánlásokat tették:

- A nemzeti kapcsolattartóknak össze kell gyűjteniük a tapasztalatokat, és platformot kell biztosítaniuk a gyakorlati ismeretek megosztására, valamint országos szintű megoldásokat kell keresniük.
- A nemzeti kapcsolattartóknak biztosítaniuk kell, hogy a kérdéseket és aggályos területeket uniós szinten vessék fel.

5 | Eszköztár a kulturális tárgyak uniós tagállamok között történő kölcsönzésével kapcsolatos költségek gyakorlati csökkentéséről

A **Gyűjtemény mobilitási eszköztár** olyan hasznos útmutatót, ellenőrzőlistákat, adatlapokat és gyakorlati információkhoz vezető linkeket kínál a múzeumi szakemberek számára, amelyeket a kölcsönadás és kölcsönvétel folyamán fel lehet használni.

Emellett irányelveket javasol a tagállamok kormányai számára arra vonatkozóan, hogyan lehet előmozdítani a gyűjtemények mobilitását (és jelentősen csökkenteni a teljes költséget); ehhez elkészítették egy állami garancia rendszer vázlatát valamint egy ellenőrzőlistát arról, hogy mit kellene tartalmaznia az állami garancia rendszerrel kapcsolatos irányelveknek.

A kölcsönadás és kölcsönvétel feltételeinek tárgyalása során használt szakkifejezések pontosabb megértése érdekében elkészült egy négynyelvű **szószedet** angolul, franciául, németül és olaszul.

Az eszköztár az alábbiakat tartalmazza:

- útmutató az állami garancia bevezetéséhez;
- a felelősség megosztás irányelvei;
- értébecslési ellenőrzőlista;
- kockázatfelmérési irányelvek;
- a kockázatfelmérés bevált gyakorlatai;
- a szállítási költségek csökkentésének bevált gyakorlatai;
- szószedet angol, francia, német és olasz nyelven.

A beszámoló és az eszköztár elérhető a következő weblapon:

http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/policy-documents/omc-working-groups_en.htm

A gyűjtemények mobilitásával foglalkozó OMC-munkacsoport társelnökei:

Hillary Bauer (Egyesült Királyság); e-mail: hillarybauer@hotmail.com és

Rosanna Binacchi (Olaszország); e-mail: rosanna.binacchi@beniculturali.it

Európai Bizottság

Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóság

„D” Igazgatóság – Kultúra és Média

D1 egység – Kultúrpolitika, sokszínűség és kultúrák közötti párbeszéd

e-mail: EAC-UNITE-D1@ec.europa.eu